

EGGUŽĖ

MAY

1997

GEGUŽĖ

Vol. 48 / Nr. 5

E G L U T Ė

GEGUŽĖ / MAY / 1997 Vol. 48 / Nr. 5

TURINYS

- 1 MAMAI, *Laimutis B. Švalkus*
- 2 MAMYTĖS AKYS, *A. Abr.*
- 2 NEUŽGESK, SAULELE, *Paulius Širvys*
- 3 SVEIKINAME MAMYTES!
- 5 IŠ TAUTOSAKOS LOBYNO
- 9 MŪSŲ KŪRYBA
- 13 VABALAS
- 14 TIKIU, *Irena Šerelienė*
- 16 IŠ ISTORIJOS LOBYNO
- 21 JEI NEBŪTŲ KALBOS – TAI NEBŪTŲ LIETUVOS
- 22 MOKINĖLIS, *Laimutis*
- 23 IŠ PASAKŲ SKRYNIO
- 26 AR ŽINAI?
- 28 BEMOKSLĖ VARNA, *Sonė Tomarienė*
- 29 GALVOSŪKIAI
- 31 JUOKŲ MAIŠELIS
- 34 DĖKOJAME MŪSŲ RĖMĖJAMS

Viršelis : dail. Virginijos Kalinauskaitės

EGLUTĖ: mėnesinis lietuviškas laikraštėlis vaikams užsienyje. Išeina 10 numerių per metus; prenumerata – 15 US dol., į Lietuvą ir kitus kraštus – 20 US dol. Atsiųstą medžiagą redakcija taisy ir tvarko savo nuožiūra.

REDAKCIJA: 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441

Redakcinis kolektyvas: Alicija Brazaitienė, Vida Brazaitytė, Regina Kučienė,
Aldona Rauchienė, Edvardas Šulaitis, Irena Šerelienė.

LEIDŽIA: JAV LB Švietimo Taryba

REDAKTORĖ: Regina Kučienė

TECHNINĖ REDAKTORĖ: Audronė Norušienė

ADMINISTRATORIUS: Viktoras Kučas

13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441

Tel. (708) 301-6410; Fax: (708) 301-6410

EGLUTĖ (USPS 169-200) a magazine for children in the Lithuanian language. Published monthly except July and August. Yearly subscription \$15.00, single copy \$1.50, to Lithuania and other countries, \$20.00 (USA currency). Published by Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441. Second class postage paid at Lockport, IL 60441. Postmaster send address corrections to: EGLUTE, Lithuanian Educational Council of the USA Inc., 13648 Kickapoo Trail, Lockport, IL 60441.
Printed by DRAUGAS, Chicago, IL 60629.

MAMAI

Laimutis B. Švalkus

Ar širdelė verkia,
ar džiaugsmu gyvena,
visada ji šaukia:
mama, mama, mama.

O mamytė mano
iš visų geriausia.
Ar aš noriu valgyt,
visada paklausia.

Man visad mamytė –
džiaugsmas ir paguoda.
Nuperka man ledo
ir saldinių duoda.

Aš tariau jai ačiū
iš širdelės vaiko.
Tegul ją Dievulis
linksma, sveiką laiko.

MAMYTĖS AKYS

A. Abr.

Vos tik praveriu blakstienas,
Žvelgia akys į mane –
Jas matau per visą dieną
Ir užmigusi sapne.

Ar man šalta, ar be batų,
Ar pavargusi esu –
Tik mamytė viską mato –
Ji – brangiausia iš visų!

dail. Virginija Kalinauskaitė

Neužgesk, saulele

Paulius Širvys

Su saulele ėjo ir atėjo diena. Pabeldė į langą pirmasis šviesos spindulėlis.

Mano plaukus paglostė švelni, labai švelni ranka. Nėra ir nebus kitos tokios visame pasaulyje. Tai mamytės ranka.

— Miegok dar, vaikeli, – išgirdau širdį šildantį jos balsą.

Oi, koks gražus ir malonus tas balsas! Gražesnis už visas jos sekta pasakas. Tas balsas mane išmokė gražiausios pasaulio kalbos ir dainų.

Šiandien mano mamytės šventė!

Mamulyte, aš tau padovanosiu saulę. Gražiausią saulę, kokią tik mokėjau nupiešti.

Mamyte, tu – mano saulė. Neužgesk, saulele...

Nebeturėsiu kitos.

Motinos rankos švelnios.

SVEIKINAME MAMYTES!

Motinos dieną ypatingai dėkojame savo mieloms mamytėms, pasižadame jas labiau mylėti ir joms daugiau padėti.

TAU, MAMYT

Visos dienos tau, mamyte,
Tegu bus kaip ta diena –
Su pavasario gėlytėm,
Su pavasario daina.

Te visus metus vaikučiai
Bus paklusnūs ir geri,
Ir kad aš paguoda būčiau,
Kad dukrelę tu turi.

Motinos meilė kas dieną nauja.

MYLIU AŠ MAMYTĘ

Danutė Lipčiūtė

Myliu aš zuikutį,
Myliu aš katytę,
Bet visų labiausiai,
Myliu aš mamytę.

Ji mane šukuoja,
Apvelka rūbeliais,
Gerą pamyluoja,
Sodina ant kelių.

Visada nuprausia,
Moko poterėlių,
Ar sapnuosiu, klausia,
Dangaus angelėlių.

Kaip galiu, Mamyte,
Tavęs nemylėti,
Tavo rūpestėlius
Kartu neliūdėti?

MOČIUTE, MOTINĖLE

Močiutė, motinėle

Lietuvių liaudies daina

Močiute, motinėle,
Močiute, sengalvėle,
Gana pailsai,
Gana nuvargai,
Kol mane užauginai.

Dienelę ant rankelių,
Naktelę prie lopšelio,
Tu pražiūrėjai
Šviesias akeles,
Į mane žiūrėdama.

Kai Vytukas buvo mažas, senelė jį augino. Dabar Vytuko senelė jau paseno. Ji dažnai serga ir nebegali vaikščioti. Vytukas padeda tėtei ir mamai prižiūrėti senelę. Jis atneša atsigerti, paskaito jai knygų ir laikraščių. Pasakoja naujienas. Senelė labai džiaugiasi, kad artimieji ją taip prižiūri. O labiausiai džiaugiasi Vytuku.

Pagal V. Misevičių

IŠ TAUTOSAKOS LOBYNO

AŽUOLAS

Vanda Kinderytė - Budrienė

Šalia senojo kelio, bėgančio iš Kurtuvėnų į Bubius, šlamėjo didžiulis ažuolas. Jo drevėje pelėdos ūkavo, savo vaikus perėjo.

Prieš daugel metų čia puikavosi neižengiami miškai, o ir Kurtuvėnų dar nebuvo, nei kelio. Tik galiūnas ažuolas, po kuriuo degė šventoji ugnis. Saugojo ją vaidilutės. Viena iš jų, vardu Mingailė, buvo pasakiško grožio. Kas ją išvysdavo, manydavo, kad tai miškų deivė. Senas vadila sergėdavo vaidilutes nuo piktų akių, nes jų gyvenimas priklausė didžiajam Perkūnui. Šiukštu buvo įžengti mirtingajam į šventą girią, tuo labiau artintis prie galingojo ažuolo.

Kartą vaidilutė Mingailė, saugojusi per naktį šventąją ugnį,ėjo ankstų rytą namo. Graži kaip girių valdovė, ilgu baltu apdaru, geltonais lino spalvos plaukais, iki juosmens palaidais, žydromis lyg daugaus mėlynė spindinčiomis akimis skubėjo siauru, jai vienai težinomam taku. Staiga jai kelią pastojų didžiulis lokys. Mergaitė sukliko ir metėsi bėgti. Jos balsą išgirdo jaunas kryžiuotis, kuris į lokį paleido mirtiną strėlę, o Mingailę užkėlė ant savo žirgo. Mergaitė jam taip patiko, jog išsimylėjo ją iš pirmo

žvilgsnio. Atsipeikėjusi mergina suprato, kas jai atsitiko. Meldė, kad ją paleistų, bet veltui. Pamatė, kad aplink ją priešų daugėja. Pajuto didelį pavojų. Rizikuodama gyvybe, ji vienu akies mirksniu išsprūdo iš priešų rankų ir puolė į tankumyną. Kryžiuočiai nespėjo atsitokėti, kai ji išnyko jiems iš akių. Ir bėgte bėgo, ir šliaužte šliaužė jai vienai težinomais takeliais, kol grįžo į kaimą. Čia ji visiems apsakė, kas nutiko.

Vyrai, moterys ir mergaitės netikėtai užpuolė kryžiuočius. Įsibrovėliai stengėsi prasiveržti. Tai jiems pavyko, bet tolesni keliai į Lietuvą buvo užkirsti. Persekiojami vieni žuvo, kiti paskendo pelkėse ir tik keletui pavyko pabėgti.

Šventas aukuras liko nepaliestas. Mingailė prie jo ir toliau tarnavo galingiesiems dievams, o ažuolas plačiašakis ošė ir ošė, visiems pasakojo senas legendas.

Prabėgo daug metų. Papasakotą įvykį jau seniai užmiršo, tik ažuolas tebestovėjo savo vietoje ir saugojo kelią. Jo pavėsyje ne kartą su savo bičiuliu Povilu Višinskiu ilsėjosi rašytojas Jonas Biliūnas. Neretas ir kurtuvėniškis pasislėpdavo po ažuolu nuo saulės spindulių pasidžiaugdavo jo galingomis šakomis, pasiklausydavo paukščių giesmių ir tapdavo jo sieloje šviesiau. Gal būt dar ilgai galiūnas pasakojęs apie praeitį, jei ne naujų laikų piratai, kuriems kažkodėl jis trukdė. Atėjo jie vieną dieną, elektriniais pjūklais nešini, ir krito galiūnas milžinišku savo ūgiu į kelio dulkes.

Nyku ir liūdna tapo aplinkui. Raudėjo ne vieno kurtuvėniškio širdis.

KODĖL AŽUOLAS?

Gilė

Ažuolas yra gyvos Lietuvos simbolis. Ažuolo piešinys spausdinamas ant vokų Lietuvoje. Tai ženklas Lietuvos nepriklausomybės atstatymo po penkiasdešimt metų.

Ažuolas yra stiprus, kietas ir patvarus medis. Jis greit nelūžta. Ažuolas atlaiko baisias audras ir dideles šalnas. Pavasarį jis vėl atgyja. Ažuolai gyvena labai ilgai – šimtus ir net tūkstančius metų.

Senovėje Lietuvą dengė dideli miškai. Buvo ir ažuolų miškai, vadinami ažuolynais. Ažuolynuose senovės lietuviai garbino savo dievus. Tai buvo šventos vietos. Ten augančius ažuolus nebuvo galima kirsti.

Lietuviai ir patį ažuolą laikė šventu medžiu. Jie tikėjo, kad ažuolas turi amžiną gyvybę. Jie taip pat tikėjo, kad po mirties vėlės (mirusiųjų sielos) gyvena ažuoluose.

Lietuvių tautosakoje liko pagarbos ažuolui pėdsakai. Kai kalbama apie stiprų vyrą, sakoma: „tvirtas kaip ažuolas“.

Iki mūsų laikų Lietuvoje yra labai senų ažuolų. Pasakojama, kad Žemaitijoje (vakarų Lietuvoje) buvo nepaprastai storas ažuolas. Penki vyrai, rankomis susikabinę, vos galėjo jį apimti. O išdegintoje jo drevėje tilpo 40 vaikų!

Kitas garsus ažuolas tai Stelmužės ažuolas Aukštaitijoje (rytų

ATKURTA NEPRIKLAUSOMA
LIETUVOS RESPUBLIKA

Lietuvoje). Jis ir dabar yra saugomas kaip gamtos paminklas. Manoma, kad jis gali būti apie 2,000 metų senumo.

Kai ažuolą kas nukerta, iš kelmo vėl išauga naujos šakelės – atžalos. Tai rodo, kad kelmas dar turi gyvybės.

Taip ir Lietuva. Po 50 metų karo audrų, vargo, priespaudos, kančios, Lietuva vėl atgyja. Kaip ažuolas ji ištvėrė ir nepalūžo. Kaip kertamas ažuolas, ji daug kentėjo, bet išliko gyva. Ir štai, kaip ažuolas Lietuva tiesia šakas į laisvės saulę.

* * * * *

Rytą ant keturių,
dieną ant dviejų,
vakare ant trijų.
Kas?

MŪSŲ KŪRYBA

Rašo Čikagos lituanistinės mokyklos mokiniai

Lekiantis laivas

Vieną dieną vyriausias brolis pasakė tėvams, kad jis eis statyti lekiantį laivą. Mama jam prikrovė pyragų, o tėvas – įrankių. Kai jis nuėjo į mišką ir atsisėdęs ant kelmo valgė pyragus, tada pas jį atėjo senas žmogus ir paprašė duonos kąsnio. Brolis jam nedavė ir senį nuvarė šalin. Kai brolis pagailėjo duonos gabalėlio, senelis supykęs jam pasakė, kad jo darbas nepasiseks ir lekiančio laivo niekada nepastatys. Taip ir buvo, kaip senis sakė, lekiančio laivo nepastatė. Panašiai atsitiko ir antrajam broliui.

Tadaėjo jauniausias brolis, bet jam tėvai įdėjo tik gabalėlį duonos. Nuėjęs į mišką, jis sutiko tą patį senelį, o senelis paprašė duonos. Brolis atidavė jam visą turėtą duoną. Senelis jam padėkojo ir liepė eiti miegoti. Rytą pabudęs, jauniausias brolis rado pastatytą lekiantį laivą. Jis įsėdo į lekiantį laivą ir pasiryžo skristi aplink pasaulį. Skrisdamas apie pasaulį, jis sutiko septynis žmones su ypatingais gabumais. Jis juos pakvietė į bendrą kelionę.

Kartą nuskrido į didelį miestą. Ten sužinojo, kad karalius išleis tekėti savo dukrą už to, kuris atliks tris sunkius darbus. Draugai mielai sutiko jam padėti.

Jie visi nuėjo pas karalių. Karalius paskyrė atlikti tris darbus:

laimėti lenktynes su greičiausiu karaliaus bėgiku, pasakyti, kuri yra valanda už 200 mylių ir suvalgyti visą maistą, esantį pilyje. Kai brolis su savo draugų talka atliko visus tris darbus, karalius paskyrė dar ketvirtą darbą, išgerti visą pilies vyną. Jis su savo draugais atliko ir šį darbą. Karalius, nebegalėdamas sugalvoti daugiau darbų, uždarė juos visus į kalėjimą. Po kalėjimo grindimis sukūrė ugnį ir mėgino juos sudeginti. Bet vienas jo draugų jam pagelbėjo. Išėmė iš burnos nykštį ir grindys atvėso.

Dabar jau karalius sutiko savo dukrą atiduoti jaunikaičiui. Po seno karaliaus mirties, jaunikaitis su karalaite laimingai ir ilgai gyveno, valdė visą karalystę.

Darius Sutrinavičius, 7 kl. mokinys

Pavasaris

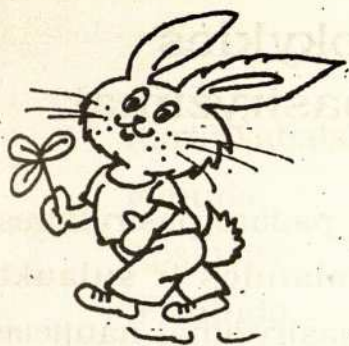
Mano mėgstamiausias metų laikas yra pavasaris. Tuo metu baigiasi mokslo metai ir prasideda atostogos. Sušila oras, sužaliuoja medžiai, pražysta gėlės, sugrįžta iš šiltųjų kraštų paukščiai.

Pavasariį visur labai gražu. Aš su draugais važiuoju prie ežero. Netoli ežero yra kalnas, nuo kurio daug šuolių gali daryti. Kai sušila vanduo, aš su draugais einu maudytis. Ypač smagu, kai yra didelės bangos, tada mes šokinėjame per bangas ir nardome.

Pavasariį galiu žiūrėti TV visą dieną ir naktį. Dėl šių visų dalykų man ir patinka pavasaris.

Karolis Užgiris, 9 kl. mokinys

Mano zuikis

Kai kurie žmonės laiko zuikius namuose. Mano zuikis gyvena lauke. Jo vardas yra Rudas Brudas. Mes jam priklausome, jis mus pasirinko.

Rudas Brudas gyvena lauke ir saugo mūsų namus. Jis gyvena krūmuose ir turėjo du mažus zuikučius. Rudas Brudas šokinėja lauke. Kartais jis išgąsdina mano mamą ir tėtį. Mano sesutė stengiasi jį pagauti, bet jis visada pabėga nuo sesutės. Mano sesutė dar iki šios dienos jo nepagavo.

Vasarą, kai gėlės žydi, Rudas Brudas bėgioja lauke. Jis nuėda visas gėles, kurias mato. Kiekvieną dieną, kai mano mama eina prie automobilio važiuoti į darbą, ji pamato, kad dar vienos gėlės trūksta darželyje.

Man nepatinka tas zuikis todėl, kad visada mano gėles nuėda, nors jis pasaugo mano namus. Rudas Brudas yra keistas zuikis, kuris maitinasi gėlėmis.

Lina Dovilaitė, 6 sk. mokinė

NUOSTABUS PASAULIS

Ir saulužė, ir mėnulis –

Šis pasaulis nuostabus!

Laukas, pieva, kelias, miškas

Suskaičiuos žmonių džiaugsmus.

Oi, kaip gera mums gyventi

Šiam pasauly nuostabiam.

Čia paukšteliai ir žvėreliai

Linki laimės amžinai.

Džiaugiasi vaikai vaikučiai,

Kad pasaulis šis platus,

Laukas, pieva, kelias, miškas

Dovanoja jiems džiaugsmus.

E. Linčiauskaitė

Vilniaus M. Daukšos vid. mokyklos

Detroito ŽIBURIO lit. mokyklos trečiojo skyriaus mokinių pasiryžimai

Artėjant Naujiems Metams, daugelis žmonių padaro pasiryžimus. Šiais metais aš gavau progą išbūti iki 12 valandos ir sulaukti Naujuosius Metus. Buvo labai smagu! Mano pasiryžimai naujiems metams yra:

1. Daugiau skaityti įvairesnių knygų, nes dabar skaitau tik apie sportą.
2. Taip pat noriu daugiau žaisti su sesute. Kai ji norės su manim būti, bandysiu su ja pažaisti.
3. Bandysiu daugiau dėmesio skirti į mokyklą, kad būčiau priimtas į gerą universitetą.

Aš nežinau ar viską šiais metais įvykdysiu, bet juk bus ir kiti metai.

Aras Butkūnas

Turiu keletą pasiryžimų naujiems metams. Norėčiau geriau žaisti krepšinį. Taip pat norėčiau šią vasarą pagauti daugiau žuvų negu pernai. Labai norėčiau išmokti greičiau dirbti, greičiau valgyti ir geriau lietuviškai skaityti bei rašyti.

Vytas Kasputis

Aš šiais metais pasiryžau būti geras mokinys. Taip pat noriu būti geresnis savo broliukui, nes pereinamais metais per dažnai jį mušdavau. Taip pat užgesinsiu kompiuterį, kai tėvai lieps. Aš kartais per ilgai žaidžiu. Padėsiu mamai ir tėtei sutvarkyti namą, suplauti indus, sniegą kasti ir kitus darbus atlikti.

Paulius Jankus

Mano pasiryžimas naujiems metams yra: būsiu geresnis ir stengiuos kalbėti lietuviškai. Man yra labai svarbu kalbėti lietuviškai, nes noriu išlaikyti savo senelių kalbą.

Vitas Paškus

VABALAS

Kartą vabalas

Pabudo,

Apsidairė

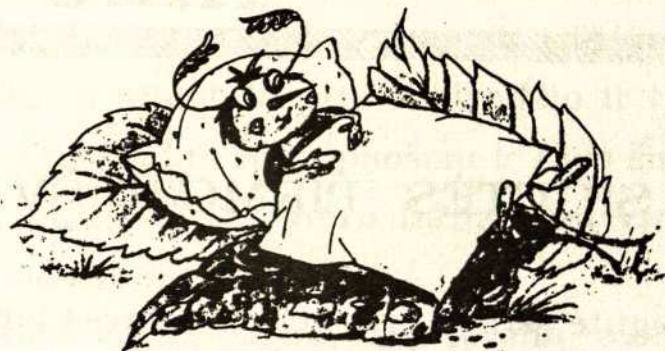
Ir sujudo.

Vabalas,

Vabalas,

Apsidairė

Vabalas.

Mažą lašą

Greit surado.

Nusiprausti

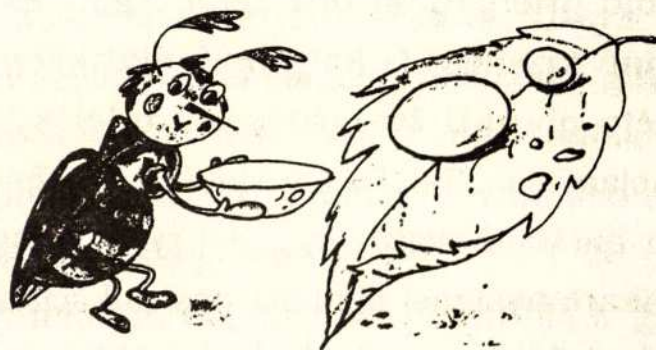
Ūsus žada.

Vabalas,

Vabalas

Nusiprausti

Ūsus žada.

Prausia burną,

Šluosto nosį,

Ir nečiaudo,

Ir nekosi.

Vabalas,

Vabalas

Ir nečiaudo,

Ir nekosi.

TIKIU

Irena Šerelienė

SIGUTĖS PIRMOJI ŠV. KOMUNIJA

Sigutė sėdėjo prie atviro virtuvės lango ir žvalgėsi. Įpusėjus gegužei buvo taip maloniai šilta ir vakaras buvo ramus, be vėjelio. Ji džiaugėsi visomis gėlelėmis, visų spalvų žiedais, žydinčiais medžiais ir krūmais. Va, ir dabar: kaip didžiulis sniego kamuolys pūpsojo prieblandoje prie tetos Agotėlės namelio baltas, baltas jazmino krūmas. O kaip maloniai kvėpėjo! Virš namelio stogo pradėjo plaukti žvaigždės: ir didelės, ir mažos, ir ramios, ir blikčiojančios. „Tai Tu ten vaikštai, Viešpatie,“ – mąstė Sigutė. „Tu eini ir barstai žvaigždeles... Bet rytoj, rytoj, kai Tu ateisi pas mane, Tu vakare pasiimsi ir mane pasivaikščioti, ar ne? O gal pakabinsi tarp žvaigždelių regztinėlių, kad galėčiau pasisupti?“

Sigutės mintis nutraukė tylus pabarbenimas į duris. Atėjusi mamytė atidarė jas ir įėjo – teta Agotėlė! Ji priėjo prie Sigutės ir padavė jai plonu mezginėliu pridengtą lėkštę. „Čia tau, Sigut.“ Atkėlusį mezginėlį Sigutė pamatė iš sodrių rūtų nupintą vainikėlį. „Tai šianakt tegul mamytė pamerkia vainikėlį, o ryt ryte pritaisys prie tavo karūnos lankelio.“ – paaiškino teta Agotėlė. Sigutės širdelė tvinkčiojo džiaugsmu. Ji net nesvajėjo, kad jos karūna bus puošta tikru rūtų vainikėliu! Teta Agotėlė buvo sakius, kad rūtų, augančių prie alyvų krūmų, sėklas atsivežė iš Lietuvos prieš 50 metų. Ir vis augino ir augino naujas rūteles... „Tai dabar jau eisiu. Labanakt.“ – kukliai atsisveikino teta Agotėlė ir, pasitaisiusi skarelę, tyliai

dingo duryse.

Rytas prieš Sekmines išaušo saulėtas, pilnas čiulbančių paukščių balsų ir jazminų kvapo. Visa šeima ruošėsi Sigutės šventei. Kai Sigutė apsirengė balta suknele ir mamytė uždėjo rūtų vainikėlį su baltu vualiu, ji atsistojo prie veidrodžio ir tyliai pagalvojo: „Jėzau, noriu Tau patikti. Aš papuošiau ir savo širdies kambarėlį Tau baltai, baltai... Ten nėra dabar nei vienos susiraukusios, tamsios nuodėmės..."

Bažnyčioje jie visi sėdėjo kartu: Sigutė tarp tėvelių, močiutė šalia mamytės ir teta Agotėlė – šalia močiutės. Užpakaly jų sėdėjo Sigutės krikšto tėveliai, dėdė Paulius iš „Angelų miesto" ir keli artimesni Arlekių šeimos bičiuliai.

Sigutė negalėjo sulaukti ateinančio Jėzaus, Dievo Tėvo duodamos Duonos. Ji net negirdėjo nei vargonų, nei choro giesmių. Įstrigo tik kunigo per pamokslą sakyti žodžiai: „...mes tikime Jėzų, mes priimame Jį, mes priimam ir visus pasaulio žmones. Jėzus padeda mums gyventi Dievo vaikų gyvenimu..."

Kai pagaliau Sigutė priėmė pirmą kart šv. Komuniją ir grįžo į savo vietą, jai buvo taip jauku ir gera. Ji šypsojos. Šypsojosi ir jos tėveliai, ir močiutė, ir teta Agotėlė.

<i>barbenti</i>	–	<i>nesmarkiai belsti, barškinti</i>
<i>blikčioti</i>	–	<i>tarpais sušvisti, silpnai sužibti</i>
<i>įstrigti</i>	–	<i>įsibesti, įsmigti, įsismelkti</i>
<i>mezginy</i>	–	<i>mezgamas ar numegztas daiktas</i>
<i>pūpsoti</i>	–	<i>būti iškilusiam, išsipūtusiam, stūksoti</i>
<i>regztis</i>	–	<i>virvelių tinklas poilsiui (hamakas)</i>
<i>sodrus</i>	–	<i>tarpus, vešlus</i>
<i>tvinksėti</i>	–	<i>pulsuoti, pulstėti</i>

IŠ ISTORIJS LOBYNO

JO ŠVIESYBĖ JUODASIS

Labai išpūdingas žmogus buvęs Mikalojus Radvila Juodasis.

Išblyškęs veidas, ilga juoda barzda, juodi drabužiai, mažakalbis. Ne veltui jį patį vadino Juoduoju. Jis buvo Lietuvos didžiosios kunigaikštystės kancleris. Visi prieš jį lenkėsi. Net Lenkijos karalius Žygimantas Augustas jam vieninteliam paspausdavo ranką, kaip didžiausiam šalies svečiui.

Radvila Juodasis save laikė didžiųjų kunigaikščių nuo

karaliaus Mindaugo iki Vytauto Didžiojo darbų tęsėju. Jis nesilankstė svetimšaliams, kurie siekė pražudyti garbingą tėvynę. Jis priekaištavo Lenkijos karaliui, o Lietuvos didžiajam kunigaikščiui, kad šis gyveno Krokuvoje, Lenkijoje. 1544 m. Breto seime Radvila Juodasis reikalavo Žygimanto Augusto grąžinti Lietuvai Mindaugo karaliaus garbę ir didybę.

Nepasirašęs unijos - sąjungos su Lenkija, sėdo į juodą karietą ir išvyko į Vilnių.

Netrukus į Žemuosius pilies rūmus Lietuvos sostinėje su gausia palyda įžengė Karalius Žygimantas Augustas. Išdidžiai padavė ranką kancleriui ir tarė:

— Garbingas Mikalojau Radvila, aš nesu svečias. Mus jungia giminystės ryšiai. Tamstos pusseserė Barbora Radvilaitė – mano žmona, Lenkijos karalienė. Taigi, ir Lietuvos kunigaikštienė, dėl ko ilgai kovojai. Mes, lietuviai, valdome Lenkiją. Kodėl tamsta nepatenkintas?!

— Sakote, karaliau, kad valdome Lenkiją... Taip! Bet šeiminkauja jie, o ne mes. O jeigu pasirašysime uniją – jie ir mus valdys, ir sulenkins. Ši tauta sugeba apgaudinėti ir nutautinti. To negalime leisti, to nebus!

— Ateis laikas, kai mes Lietuvoje turėsime savo valdovus.

Netrukus Radvila Juodasis sudarė sutartį su Livonijos ordino magistru ir sumušė rusų armiją be Lenkijos pagalbos. Radvila Juodasis perėjo į protestantizmą. Vilniuje pastatė evangelikų reformatų bažnyčią, Breste įsteigė jų spaustuve, kvietėsi iš užsienio mokslininkus ir dvasininkus stiprinti naują religiją – protestantizmą. Kai Maskva atsitraukė nuo Livonijos ir Lietuvos, net Žygimantas Augustas, Lietuvos bajorai ir kunigaikščiai sveikino Radvilą Juodąjį už sumanumą ir gražinamą Lietuvos garbę be unijos su Lenkija, kurios kancleris nepasirašė.

Iš Broniaus Jauniškio PROTĖVIŲ TAKAIS

ISTORINĖS APYSAKOS JAUNIMUI

Rašytojas Kazys Almenas, subūręs grupę literatų, 1993 m. Lietuvoje pradėjo leisti jaunimui skirtas istorinių apysakų serijas. Jos leidžiamos bendru SKOMANTO slapyvardžiu. Iki dabar išleistos atskiros septynios knygeles: Teutonų belaisvis, Pelkių vilkė, Atpildo strėlė, Plėšikų pilis, Užkeiktas lobis, Dievų valia ir Mėlynojo varno paslaptis. Greitu laiku pasirodys aštuntoji knyga, pavadinta POLOCKO RANKA ir devintoji – ŠARVAI NAUGARDO KUNIGAİKŠČIUI. Pirmųjų serijos knygų jau sunku gauti. Apysakų

pagrindiniai veikėjai yra tie patys, todėl apysakos suprantamos, pradėjus skaityti nuo vėlyvesnių knygų.

Skomanto apysaka „Mėlynojo varno paslaptis“ yra skirta mokyklinio amžiaus jaunimui. Tai puiki istorinė apysaka pavaizduojanti XIII amžiaus Lietuvą, kurioje parodoma kaip gyvena lietuvių ir žemaičių gentys, kurios kariavo, bičiuliavosi ir prekiaavo su geležimi

apkaustytais teutonais, kur seni žmonių papročiai buvo tvirti ir nepajudinami.

Apysaka yra įdomi tuo, kad joje labai vaizdžiai aprašomi senosios Lietuvos laikai, kai čia būta šventosios girios, kuriose gyveno žyniai ir jie atnašavo savo aukas. Bet vienais metais, o tai įvyko daugiau negu prieš tris žmonių gyvenimus, ištiko baisi sausra ir gaisras kur sudegė žyniai nenorėję palikti alkakalnio ir išnyko visi šventieji ažuolai. Daugel metų praėjus, čia atklydęs žynys, kuris prigulęs pailsėti, susapnavęs pranašingą sapną – dievai jam liepė ant šios kalvos pastatyti tvirtą pilį ir sergėti šventąją ugnį. Žynys tai įvykdė ir nusivilkęs savo baltuosius rūbus ir nusikirpęs barzdą, sukvietė apylinkės žmones ir per tris dienas ir naktis pastatė didingą pilį, o pats tapo pilies valdovu – rikiu. Nuo to laiko pilies nebuvo užgrobęs joks priešas, o jo ainiai valdo ją iki šiol, pilis stovi jau tris šimtus metų, sargyba čia tokia budri, kad prisiekiu protėvių vėlėms, nei žiaurus teutonas, nei pikta dvasia niekad neužklydo vidun.

Ant neaukštos, į Ventą įsibridusios kalvos dunkso ši pilis, tamsoje juoduoja storų rastų siena ir į dangų stiebiasi du bokštai. Aplink auga dideli medžiai, kurie yra taip arti vienas kito, net saulės spinduliai visai nesiekia žemės, o nakties tyloje gali girdėti girgždant šimtamečių medžių viršūnes. Ramybė čia kelia baime, atrodo, kad gali prisišaukti kokių miško dvasių ar šmėklų, apie kurias dažnai pasakoja dainiai. Nors čia orai buvo šilti, tačiau galima buvo jausti jog artėja ruduo nes nenuorama miško dvasia brūkstelėdavo savo šaltais ir drėgnais ryto rasos pirštais per pilies

veidą...

Ir štai, netikėtai, nelaimė aplankė šią pilį – rikio gyvybė užgėso, kaip žvakė užpūsta paslaptingos mirties laumės. Ryto tekanti saulė, nudažiusi raudonai dangaus skliautą, pranešė šią siaubingą žinią. Kai obelys pražydo, anksti pavasarį rikis iškeliavo į dausas, o paskui jį ir jo vėlė. Žyniai, uždegę skaistų laužą, pranešė aplinkinėms pilims ir kaimams apie garsaus visoje Žemaitijoje karžygio mirtį.

Senų žemaičių papročiu rikio laidotuvių laužas liudijo apeigų svarbą, o dievų paslapčių saugotojai – žyniai kalbėjo maldas kreipdamiesi į visagalius dievus. Pasibaigus apeigoms, rikio pelenai buvo sudėti į molinį indą ir laužo kaitroje matėsi degantieji rikio ginklai, kurie liūdijo naujo gyvenimo pradžią. Kad mirusiojo vėlei būtų lengviau įkopti į aukštybėse esančias dausas buvo įdėti lokio nagai, o gintaro karoliai – padėjo užsimokėti už įėjimą pro dausų vartus. Šių iškilmių didingumas rodė rikio netekties svarbą.

Po tėvo - rikio Algimanto mirties tėvoniją ir didžiojo turto dalį, pagal žemaičių papročius, paveldėjo jauniausias sūnus Sirputis. Tai atlikti jam padėjo rikio Žybarto sūnūs Uvis ir Einius, nes jie išaiškino blogų žmonių nusikaltimą ir mėlynojo varno paslaptį.

Kaip mūsų dainiai pasakoja, tai įvyko prieš tris šimtus metų o gal ir seniau, vienoje garsioje žemaičių pilyje, kurios dabar jau nebėra, o šalia tekėjusi upė seniai pasuko kita vaga dėl mėlynojo varno paslapties.

Gražina Sturonienė

JEI NEBŪTŲ KALBOS — TAI NEBŪTŲ LIETUVOS

Kas skaito rašo – duonos neprašo

Ar žinai?

Ar moki?

Ką reiškia žodis *žodynas*?

— Prisimeni, ką reiškia žodžiai su priesaga –
ynas: *knygynas, beržynas, bruknynas, gėlynas, ...?*

— Šie žodžiai reiškia vietą, kurioje esama daug
tų pačių daiktų.

— Tada kaip pavadinsi daugybę žodžių,
surinktų į vieną vietą?

— Žodynas.

Kodėl mums reikalingi
žodynai?

— Kodėl mums reikalingi žodynai?

— Nežinau.

— Žodynai padeda:

- * išsiaiškinti, pasitikslinti žodžio reikšmę,
- * pasitikrinti, kaip rašyti žodį,
- * sužinoti, iš kur kilę mūsų vardai,
- * rasti tinkamą vartoti žodį,
- * ...

Kaip naudotis žodynais?

— O kaip žodyne rasti reikiamą žodį? Juk jų
tiek daug!

— Visai nesunku. Tik reikia mokėti abėcėlę,
nes žodžiai žodyne surašyti abėcėlės tvarka

— Bet juk ta pačia raide prasideda daug
žodžių.

— Tada žiūrėk, kokia antroji, trečioji ar net
ketvirtoji raidė. Perskaityk žodyno puslapį ir
pats tuo įsitikinsi..

PASLĖPTAS ŽODIS

Teisingai įrašyk reikiamus žodžius.

Surask tą raidžių eilę, kuri sudaro Lietuvos upės vardą.

1. Tamsioje paros dalis. _____
2. Paukščių karalius. _____
3. Brangiausias pasaulyje žmogus. _____
4. Laivams prieplauka. _____
5. Naminio paukščio namelis. _____
6. Naminis gyvulys, kuriuo galima joti. _____
7. Traukinių sustojimo vieta. _____

MOKINĖLIS

Laimutis

Skaito tėtis ir mama,
ir man snausti bus gana.
Turiu būti aš budrus,
apsišvietęs ir gudrus.

Sėduos ir skaitau kartu,
bet mažai ką suprantu.
Negaliu ištart raidės,
gal man tėtis čia padės?

Štai eilė naujų raidžių,
keistų žodžių, pavardžių.
Oi, lietuviškai kalbėt
man labai sunku pradėt.

Bet tikiu, nenusibos
mokytis tėvų kalbos.
Kai pramoksiu jos daugiau,
deklamuosiu jums gražiau.

IŠ PASAKŲ SKRYNIOS

NEPATENKINTA SENĖ

Buvo toks senis. Vieną kartą ėjo jis per girią, užkliuvo jam vyžos snukis už kelmo, senis ir parpuolė. Atsisukęs kaukšt! kaukšt! tam kelmui su lazda. Kelmas ir prašneko:

— Už ką tu mane muši?

Senis piktai atsakė:

— Tylėk! Aš jau trečią dieną nevalgęs ir palikau vaikus nevalgiusius, o tu dar mane permetei!

— Cit, – sako kelmas, — Eik šen, aš tau pinigų duosiu.

Parėjo senis namo, nusipirko duonos, pavalgydino vaikus, pačią ir pats pavalgė. Sotu, ramu. Bet pati jam sako:

— Eik, seni, vėl pas kelmą ir paprašyk, kad aš būčiau ponias, tu ponas, o mudviejų vaikai ponaičiai.

Senis nueina pas kelmą ir paprašo.

— Gerai, – tarė kelmas, — eik namo – bus tavo pati ponias, tu ponas, o judviejų vaikai ponaičiai.

Pareina senis namo – kaip kelmas sakė, taip besą. Ir vargšai gerai gyveno. Bet žmona vėl sako:

— Eik, seni, pas kelmą ir paprašyk, kad aš būčiau karalienė, tu karalius, o mudviejų vaikai karalaičiai.

Senis nueina pas kelmą ir paprašo. Kelmas sako:

— Gerai, eik namo: bus tavo pati karalienė, tu karalius, o judviejų vaikai karalaičiai.

Senis parėjo namo – teisybė: kaip kelmas sakė, taip besą. Bet senei ir to negana. Ji dar siunčia vyrą pas kelmą.

— Eik, – sako, — ir paprašyk, kad aš būčiau dievienė, tu dievas, o mudviejų vaikai dievukai.

Senis nueina pas kelmą, o kelmas jam ir sako:

— Tu būk šuo, tavo pati – kalė, o judviejų vaikai – šuniukai.

PASAKO BE GALO

Ramutė Skučaitė

Sėdamės visi prie stalo.

Norit pasakos be galo?

Jeigu norit prašom stala,

Kad gerai paslėptų galą.

Ir, sėdėdami prie stalo,

Sekam pasaką be galo.

Sekam, sekam, na, o stalias,

Mums nesako, kur jos galas!

Mūsų pasaka – be galo,

Tai nereikia pykt ant stalo,

O jei norit su galu,

Prašom lišti po stalu.

Senis ir senutė

Buvo senis ir senutė. Susitarę bulves skutė. O kai vakaras atėjo, sekti pasaką pradėjo:

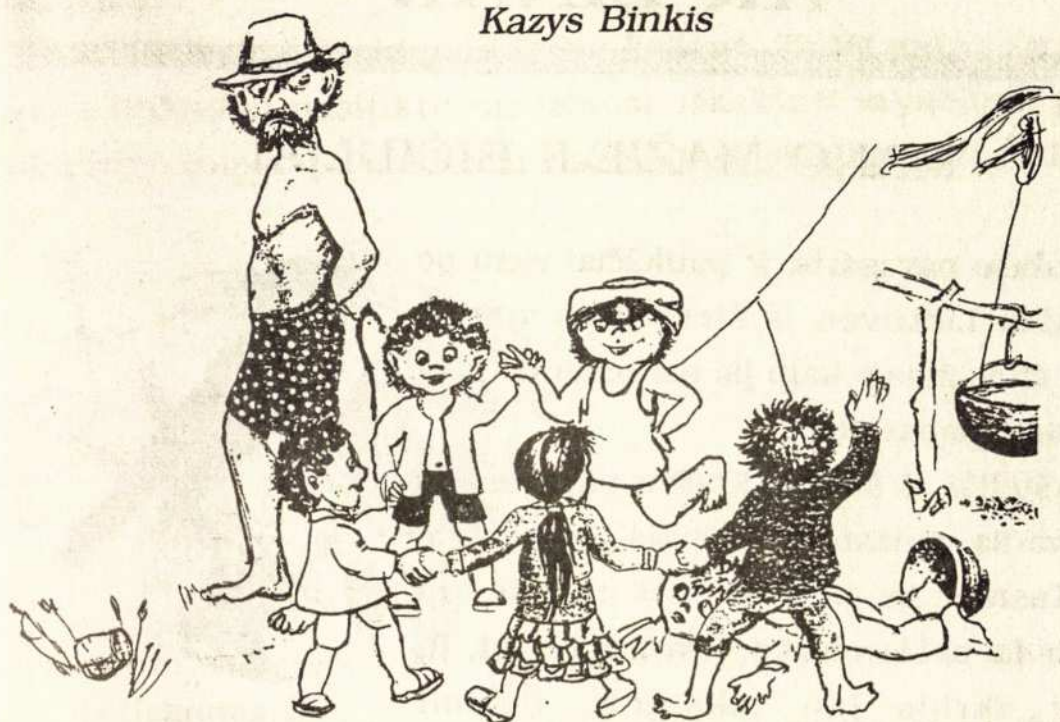
Buvo senis ir senutė. Susitarę bulves skutė. O kai vakaras atėjo, sekti pasaką pradėjo:

Buvo senis ir senutė...

JONAS PAS ČIGONUS

Kazys Binkis

Sveikas ir raudonas
Buvo mūsų Jonas.
Vasarą ir žiemą,
Lakstė jis po kiemą,
Džiaugėsi viščiukais,
Žaidė su kačiukais
Ir iš smėlio statė
Sau pilis gražiausias.
Niekas jo nematė
Sėdint apsiblausus.
Linksmas ir malonus
Buvo vaikas Jonas.

Žmonės taip kalbėjo
Stačiai kaip ant vėjo,
Jonas paūgėjo
Ir tingėt pradėjo.
Būt po tėvo stogu
Jam nebepatogu.
Tad nusprendžia Jonas
Eiti pas čigonus.
„Ten, čigonų būryje,
Neatskurs, kur aš, kur jie...”

Kaip sekėsi Jonui pas čigonus, galite pasiskaityti knygelėje, kuri gaunama administracijos adresu. Kaina 4 dol.

AR ŽINAI?

MANO MAŽIEJI BIČIULIAI

Atskubėjo pavasaris, ir paukščiai vieni po kitų grįžta Lietuvon iš žiemojimo vietų į gimtinę. O ar žinote kaip jie parkeliauja? Ne? Tai aš jums papasakosiu.

Paukšteliai iš šiltųjų kraštų parskrenda griežta tvarka, puikais, kiekvienas pulkas savo laiku. Kasmet jie parlekia tais pačiais oro keliais ir ta pačia tvarka, kuria jų tėvai, jų seneliai skrido jau tūkstantį, dešimt tūkstančių metų.

Lakštingalas

Pirmieji į kelionę leidžiasi tie, kurie iš Lietuvos išskrido paskutiniai. Vėliausiai parlekia margi ir raibi paukšteliai: jie turi laukti naujų lapų ir žolės. Pilkoje žemėje ir medžiuose jie būtų per daug pastebimi ir negalėtų slėptis nuo priešu – plėšriųjų žvėrių ir paukščių.

Kelyje paukšteliams reikia įveikti kliūtis. Dažnai tiršti rūkai lyg siena išauga prieš sparnuotuosius keliautojus. Drėgname rūke paukšteliai kartais paklysta, atsitrenkia į uolas ir žūva. Jūros audros taip pat kliudo kelionei: jos laužo plunksnas, pamuša sparnus, nubloškia toli nuo krantų. Tūkstančiai paukštelių žūva nuo plėšriųjų paukščių – erelių, sakalų, vanagų. Daugelis skrajūnų krinta nuo medžiotojo šūvių...

Bet niekas negali sulaikyti gausių sparnuotojų keliautojų pulkų: per rūką, nugalėję visas kliūtis, jie lekia į gimtinę, prie savų lizdų.

Dauguma paukštelių žiemoja Afrikoje ir Indijoje. O plokščiasparnis tilvikas, plaukikas žiemai išsirengia dar toliau: į Ameriką. Jis skuba

gimtinėn įveikdamas tūkstančius kilometrų. Kelionė trunka beveik du mėnesius.

Tai štai kokia sunki paukštelių kelionė. Todėl juos sugrįžusius reikia tinkamai pasitikti: medžiuose iškabinti inkilėlius, paberti lesyklėlėse trupinių. Paukšteliai visiems atsilygins linksmu čiulbėjimu.

Darius

Inkilėliai

Algutis labai mylėjo paukštelius. Ilgais žiemos vakarais jis su tėte dirbo inkilėlius. Ir štai penki namukai užbaigti. Vieni inkilėliai didesni, – tuose apsigyvens varnėnai ir žvirbliai. Mažyčiuose, su geltonais stogeliais, gyvens maži nykštukai.

Atėjo pavasaris. Algutis pakabino inkilėlius sodo medžiuose. Tuo pat suskrido žvirbliai ir ėmė kaišioti galvas į namelius, šokinėti aplinkui.

Vieną rytą Algutis išėjo į kiemą ir pradžiugo. Prie vieno inkiliuko tupėjo varnėnas ir linksmi švilpavo. Ant geltono stogelio šokinėjo gelsvas mažytis nykštukas, o prie kitų pešėsi žvirbliai.

Visą vasarą čiulbėjo, giedojo paukšteliai Algučio sode. Jie padėjo kiaušinėlius ir tuose namukuose išperėjo mažus paukštelius. O paskui visi būreliais rinko kirminėlius nuo medžių ir daržovių.

Algutis buvo laimingas!

Mįslė: Namelis su stogeliu, vietoj durų – skylėlė.

BEMOKSLĖ VARNA

Sonė Tomarienė

Katinėlis laišką rašė –
Kvietė varną į svečius.
O pelėda paštą nešė
Per laukus plačius.

Lėkė varna juodasparnė
Į papievių kraštą.
Rado mokytoją garnį:
Jai paskaitė raštą.

Už paskaitymą gaus varna
Jam varles ganyti.
Ei, tu varna, judink sparną –
Mokytis skaityti!

* * * * *

Ar jūs žinot
Tą dainelę,
Kaip kačiukas
Vijo pelę?

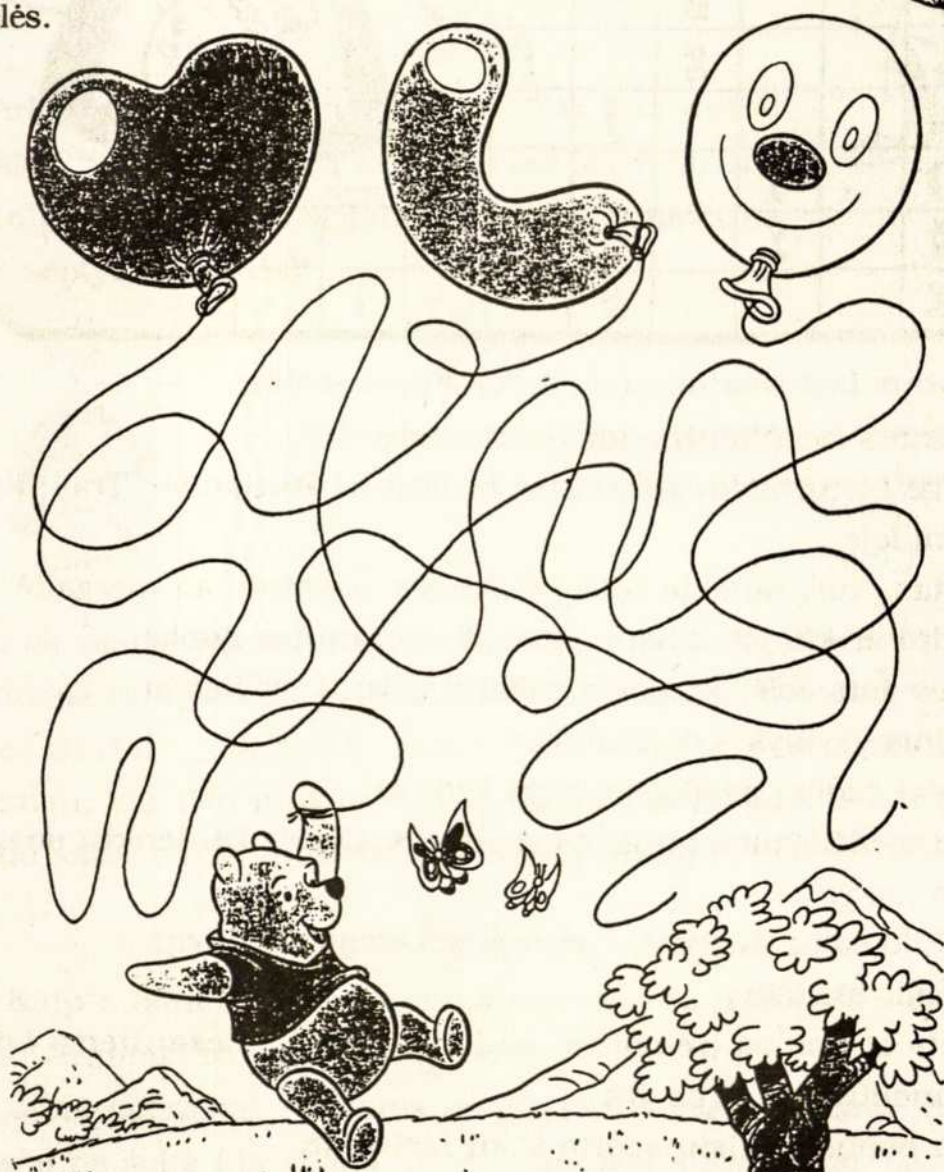
Ta pelytė
Tuo po šluota,
Ir dainelė
Sudainuota.

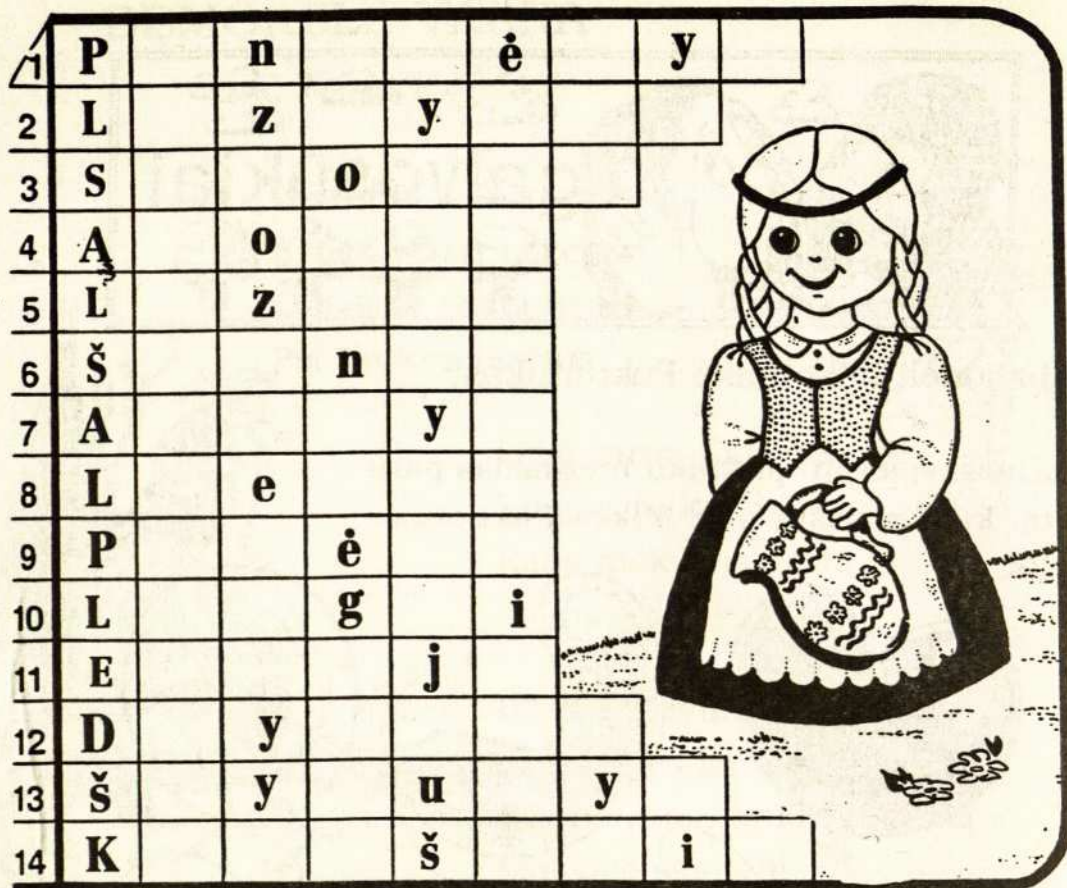

Kuri balionėlių laiko Mikė Pūkuotukas?

Tai sužinosi spalvotu pieštuku brėždamas palei virvutę, kuri pririšta prie Mikės Pūkuotuko letenėlės.

1. Stambus Lietuvos miestas, Aukštaitijos sostinė
2. Valgomus riešutus brandinantis medis
3. Garsus Lietuvos krepšininkas, žaidžiantis Portlande „Trail Blazers“ komandoje
4. Daiktas, kurį rankoje laiko piešinėlyje pavaizduota mergaitė
5. Gandro ar kito stambaus paukščio sukrautas guolis
6. Sudžiovinta žolė, paruošta pašarui gyvuliams žiemai
7. Naminis gyvulys – darbininkas
8. Tankiai rudenį pasikartojantys krituliai
9. Naktį medžiojantis paukštis didelėmis akimis bei lenktu snapu
10. Namo „akys“
11. Pabaltijo šalių valstybė, Lietuvos ir Latvijos kaimynė
12. Dviženlis skaičius
13. Krante statomas įrenginys, padedantis jūroje esantiems laivams susiorientuoti kur jie yra
14. Viena populiariausių sporto šakų Lietuvoje

— Mano mama geria aspiriną, kai jai skauda galvą.

O ką tavo mama daro?

— Išsiunčia mane į lauką.

Sauliukas klausia močiutės: „Tai kur dabar išsiruošei?“ Toji atsako: „Į kavinę. Pasėdėsime su teta ir dėde“. Sauliukas: „Negali pasėdėti namie? Juk turime septynias kėdes!“

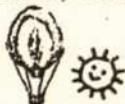

— Uždaryk duris. Juk ne vasara. Lauke šalta.

— Ar lauke bus šilčiau, kai uždarysiu duris?

* * *

Kai tik mama išlydi į mokyklą vyresnius broliuką ir sesutę, Giedrius jai neduoda ramybės su savo amžiniais klausimais. O mama visada turi begales darbo. „Giedriuk, nesuk man galvos, – maldauja, – pati neišmanau, kur dėti rankas.“ Sūnus žiūri į mamą, pasirišusią prijuostę, ir rimtai sako: „Turi dvi kišenėles, ten ir įsidėk“.

— Kaip sužinoti, ar berniukas jau tapo jaunuoliu? – rūpestinga motina teiraujasi savo šeimos gydytoją.

— Labai paprastai, – aiškina gydytojas. — Jeigu, pamatęs balą, jis ją apeina, o ne šoka į ją abiem kojom, vadinasi, jūsų vaikas jau užaugo.

Mama susirūpino:

— Bulvės baigėsi! Ką gi dabar valgysim?

— Mamytel! – nušvinta Jonukas, — galėsime valgyti cepelinus!...

* * *

Supykusi mama bara Pauliuką:

— Ir vėl įkritai į balą su naujom kelnėm.

— Mamyte, nepyk, aš taip greitai griuvau, kad nespėjau net kelnų nusimauti.

* * *

Kiškis tempia per mišką ilgą ilgą siūlą. Atvėplino meška ir klausia:

— Kam, žvairy, tą siūlą tempi?

— Kam, kam... Gal pasiūlysi jį stumti?!

* * *

Tomas sveikina mamą Motinos dienos proga:

— Linkiu tau daug laimės, puikios sveikatos ir kuo greičiau nupirkti man dviratį!

* * *

Tėvas prasikaltusiam sūnui:

— Todėl, kad tave myliu, iškaršiu dabar tau kailį!

Sūnus:

— Tėveli, bet aš tikrai nevertas tokios tavo meilės!

* * *

Vaikas šaukia:

— Mama, ateik greičiau! Aš parvečiau kopėčias.

— Na, palauk, sužinos tėtė...

— Jis jau žino, Jis kabo laikydamasis už liustros.

Autobuse viena senutė garsiai nusičiaudėjo. Pašoko autobuse buvęs policininkas ir klausia:

— Kas nusičiaudėjo?

Visi tyli.

Policininkas dar garsiau klausia:

— Kas nusičiaudėjo?

Vėl tyla. Tada policininkas jau griežtai:

— Aš klausiu, kas nusičiaudėjo.

Pakyla senutė iš vietos ir prisipažįsta:

— Aš, vaikeli.

— Į sveikata!

— Petriuk, ko tu toks liūdnas?

— Švarkelį pradeginau.

— Ar didelė skylė?

— Tik apykaklė liko.

Rima atsisėdo prie pianino nešvariomis rankomis.

— Dukrele, argi galima taip daryti? – ėmė ją už tai barti mama.

— Nesijaudink, mama, nieko neatsitiks – aš šiandien skambinsiu tik juodais klavišais.

DĖKOJAME MŪSŲ RĖMĖJAMS

Pralotui Leonui Peck paaukojusiam 25 dol.

Irenai Juodaitienei už 10 dol.

Bronei Urbonienei už 5 dol.

Eglei Novak už 5 dol.

Dainai Čyvienei už 5 dol.

Lithuanian Educational Council of the USA
13648 Kickapoo Trail Lockport, IL 60441 Tel. 708 - 301-6410